

Nr 313.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående åtgärder för utjämning av sjukvårdskostnaderna å landsbygden; given Stockholms slott den 19 april 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att till bidrag för lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader å extra stat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag av 230,000 kronor, att användas i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Schotte.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:st Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 april 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för civildepartementet, statsrådet Schotte anförde:

Enligt vad jag förut denna dag meddelat, har 1916 års provinsialläkarkommitté i sitt den 1 december 1917 avgivna betänkande angående reglering av löneförhållandena för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. m. till behandling upptagit jämväl frågan om åtgärder för utjämning av sjukvårdskostnaderna å landsbygden.

*1916 års
riksdag.*

I en vid 1916 års riksdag väckt motion, nr 58, framhölls behovet av att utredning verkställdes i och för reglering av provinsialläkarnas arvoden. Till stöd härför anfördes huvudsakligen, att för de personer, vilka vore boende på större avstånd från läkarbostaden, kostnaderna för läkarbesök enligt gällande taxa ställde sig synnerligen höga, under det de nära läkaren boende hade alla fördelar, ringa honorar

till läkaren, ringa eller ingen skjutskostnad. Detta inverkade å andra sidan ogynnsamt på läkarvården i distriktens utkanter, särskilt för den mindre bemedlade befolkningen.

För avhjälpande av nu berörda missförhållanden ifrågasatte motionären en sådan anordning, att varje distrikt allt efter dess storlek finge en särskild taxa, d. v. s. läkaren skulle uppbära ett visst fastställt arvode lika för så väl långväga som närmare besök. Arvodet finge i detta fall sättas så, att läkarens intresse icke bleve lidande.

Motionären hade också tänkt sig den utvägen, att ett visst lägre arvode fastställdes lika för alla distrikten, men att särskilt arvode därutöver för långväga besök samt skjutsersättningar ersattes av statsmedel.

Medicinalstyrelsen, vars yttrande över motionen inhämtades, tillstyrkte den begärda utredningen och ansåg, att densamma särskilt borde avse det av motionären föreslagna andra alternativet.

I skrivelse den 29 mars 1916, nr 57, anförde därefter riksdagen följande:

Vid granskning av förenämnda motion hade riksdagen ej kunnat undgå finna, att de av motionären påpekade olägenheterna, vad anginge nu gällande bestämmelser i fråga om för provinsialläkare utgående arvoden för sjukbesök, vore värda statsmakternas allvarliga uppmärksamhet. Jämlikt den av Kungl. Maj:t den 15 september 1911 utfärdade taxan för vissa i civil tjänst anställda läkare medförde tillkallandet av i taxan avsedd läkare, i de fall, då avståndet till sådan läkare vore stort — vilket mångenstädes, och särskilt i de nordligare länen i vårt land, vore händelsen — högst avsevärda kostnader för den sjuke.

Exempelvis skulle kostnaden för ett sjukbesök 4 mil från läkarbostaden, inbegripet skjutsersättning, enligt gällande taxa uppgå till nära 40 kronor.

Att dylika kostnader bleve synnerligen betungande för den mindre bemedlade befolkningen låge i öppen dag. En beklaglig följd därav vore, att läkarvården i provinsialläkar-distriktens utkanter bleve illa tillgodosedd eller alldeles försummad.

Riksdagen ansåge i likhet med motionären, att till åstadkommande av förbättring i ovan berörda missförhållanden en utjämning av gällande taxebestämmelser vore påkallad, utan att därigenom läkarens intresse finge bliva lidande.

I överensstämmelse med vad medicinalstyrelsen uttalat i sitt i ärendet avgivna yttrande ansåge riksdagen den utväg att lösa förevarande fråga vara fördelaktigast och närmast ledande till målet, som ginge ut på, att ett visst lägre arvode fastställdes lika för alla distrikt och att särskilt arvode därutöver för långväga besök samt skjutsersättningar ersattes av statsmedel. Riksdagen förbisaåge ej, att en dylik utväg kunde komma att medföra nog så avsevärda utgifter för statsverket. Det förtjänade dock härutinnan påpekas, att den ifrågasatta utredningen torde böra inskränkas till förhållandena å landsbygden, där en utjämning av likartaxan enligt riksdagens mening närmast borde avse att komma de mindre bemedlade, såsom småbrukare, torpare och hantverkare med flera, till

godo, enär givetvis den åsyftade lindringen endast borde åtnjutas av personer under en viss bestämd inkomstgräns.

Vidare borde erinras om, att läkarvården för de under fattigvården hörande ävensom den stora massan av alla i enskild tjänst varande personer ombesörjdes dels av de kommunala myndigheterna, dels av vederbörande husbonde, varför dylika fall icke torde beröras av framställningen i motionen. Det vore under sådana förhållanden att förmoda, att den noggranna utredning av förevarande spörsmål, som riksdagen ansåge vara av behovet påkallad, skulle visa, att de ifrågasatta statsutgifterna skulle kunna hållas inom rimliga gränser.

De ifrågasatta statsbidragen torde lämpligen kunna efter företeende av kviterade räkningar och behörigt intyg utbetalas till vederbörande av Kungl. Maj:ts befallningshavande från till samma myndigheters förfogande ställda förslagsanslag. Var inkomstgränsen lämpligen skulle sättas ävensom det avstånd från läkarbostaden beräknas, för vilket särskild ersättning för sjukbesök borde utgå av statsmedel, torde en blivande utredning få utvisa.

På grund av vad sålunda anförts hemställde riksdagen om en allsidig och skyndsamt utredning av frågan om reglering av provinsialläkares arvoden därhän, att utjämning i största möjliga mån måtte kunna ske, samt att Kungl. Maj:t därefter måtte för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Den av riksdagen begärda utredningen uppdrogs av Kungl. Maj:t åt provinsialläkarkommittén.

*Provinsial-
läkar-
kommittén.*

I anledning av detta uppdrag anför kommittén i sitt betänkande den 1 december 1917 följande.

Den av riksdagen begärda allsidiga utredningen hade ej av kommittén kunnat åstadkommas, då härför erforderligt statistiskt material ej funnits tillgängligt. Då emellertid förevarande spörsmål vore synnerligen behjärtansvärt, hade kommittén ansett sig böra tillse, om icke något ändock kunde åtgöras för att bereda mindre bemedlade, som vore avlägset boende från läkarstationen, billigare läkarvård än vad gällande läkartaxa bestämde.

Av riksdagens skrivelse i ämnet framginge, att läkares intresse ej borde bliva lidande vid en utjämning av gällande taxebestämmelser. Den ifrågasatta utjämningen borde avse att komma mindre bemedlade å landsbygden tillgodo. En viss inkomstgräns borde fastställas för dem, som skulle komma i åtnjutande av den åsyftade lindringen i sjukvårdskostnaden, varjämte det avstånd från läkarbostaden borde bestämmas, för vilket särskild ersättning för sjukbesök finge utgå av statsmedel. Slutligen borde statsutgifterna för ifrågavarande ändamål hållas inom rimliga gränser.

Det förslag, kommittén avsåge att framlägga, vore ej att anse som en definitiv lösning av frågan. På grund av riksdagens förenämnda uttalande, att utgifterna borde hållas inom rimliga gränser, hade det varit nödvändigt att framgå med stor försiktighet. Kommittén hölle dock före, att genomförandet av dess förslag skulle medföra avsevärd lindring i sjukvårdskostnaden för de mindre bemedlade. En grund vore lagd, varpå, sedan större erfarenhet vunnits, kunde byggas vidare.

Kommitténs förslag innebär, att ett förslagsanslag å 100,000 kronor anvisas till bidrag för lindring i sjukvårdskostnader å landsbygden.

För disponerande av medel från detta anslag skulle, enligt kommitténs förslag, gälla följande regler:

1. Bidrag utgår endast vid vissa av provinsial- eller extra provinsialläkare företagna sjukvårdsresor.

2. Berättigade till bidrag för sig själva och sina familjemedlemmar ävensom tjänare äro de personer, för vilka det beräknade beloppet, efter vilket skatt utgår enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, ej överstiger 1,500 kronor eller, om inkomsten härleder sig uteslutande från kapital och arbete, 1,800 kronor, eller, om inkomsten åtnjutes enbart från fast egendom, 1,000 kronor.

Personer, för vilka kommunen åtagit sig att betala läkarvård, äro ej berättigade till bidrag från sagda anslag.

3. Kommunalnämnden uppgör förslag senast i december månad å dem, som äro berättigade till bidrag, och tillställer vederbörande bevis därom.

4. Bidrag kan ej ifrågakomma vid läkares sjukbesök på avstånd ej överstigande 1 mil från läkarstationen, och utgår ej heller bidrag för gäldande av skjutsersättning eller annan reseersättning vid sjukbesök på längre avstånd.

5. Vid sjukbesök på avstånd överstigande 1 mil från läkarstationen betalar patienten 7 kronor av det läkaren tillkommande arvodet, och fördelas återstående delen av kostnaden sålunda, att staten betalar $\frac{2}{5}$, vederbörande kommun $\frac{2}{5}$ och patienten $\frac{1}{5}$.

6. För erhållande av omförmälda lindring i sjukvårdskostnaden företes vid läkares besök det i mom. 3 omnämnda beviset.

7. För utfående av den del av arvodet, som gäldas av stat och kommun, insänder läkaren kvartalsvis räkning, upptagande jämväl patienternas namn samt platser och dagar för besöken, till kommunalnämnden, som senast inom en månad likviderar densamma.

8. Kommunalnämnden i sin ordning äger att halvårsvis med företeende av behöriga verifikationer hos Kungl. Maj:ts befallningshavande göra framställning om gottgörelse för den del av kostnaden, som belöper på staten.

Till förtydligande av ifrågavarande förslag anför kommittén följande:

»Bidrag har ej ansetts böra utgå vid sjukbesök, som företages av annan läkare än provinsial- eller extra provinsialläkare, och skulle bidrag icke heller utgå vid dessa läkares sjukbesök å avstånd ej överstigande 1 mil från läkar-

stationen. En inkomst av 1,000 kronor av fast egendom har ansetts motsvara en inkomst av 1,800 kronor av kapital och arbete. Något bidrag till skjutsersättning eller annan reseersättning har ej ansetts böra ifrågakomma. Sådant bidrag skulle nämligen förutsätta upprättande av reseräkningar och en noggrann granskning av dessa, som kunde föranleda mycket arbete och besvär. Som emellertid resekostnaderna mången gång kunna uppgå till avsevärda belopp, är det att hoppas, att kommunen vid långa avstånd skall träda hjälpende emellan, såsom redan nu på många ställen äger rum. Vid sjukbesök på avstånd överstigande 1 mil skulle patienten av läkararvodet betala dels arvodet för besök på en mils avstånd från läkarstationen, vilket enligt kommitténs förslag till läkartaxa skulle för mindre bemedlad utgöra 7 kronor, och dels $\frac{1}{3}$ av återstående delen av arvodet. Även det särskilda arvode, som enligt § 8 i kommitténs förslag till läkartaxa skulle utgå för specialundersökning eller biträde vid förlossning liksom ock det särskilda arvodet, varom förmåles i läkartaxan § 10, innefattas i det arvode, till vars gäldande bidrag enligt förenämnda förslag skulle utgå från det allmänna.»

*Skiljaktig
mening inom
kommittén.*

En av kommitténs ledamöter, häradshövdingen Rogberg, har i denna del reserverat sig och anför följande:

»Ehuru kommittén ej medhunnit den noggranna utredning, som riksdagen ansett böra i förevarande ämne verkställas, samt kommittén således haft giltig anledning underlåta att nu framlägga förslag till frågans lösning, har kommittén likväl hemställt om ett visst statsanslag samt uppgjort förslag till grunderna för dess användning. Om anslaget är för högt eller för lågt, därom vet man intet; men att en efter de föreslagna grunderna upprättad stadga med villkor för anslagets användning skall bli svårtillämplig och lätt få över sig skenet av godtycklighet är sannolikt.

Då emellertid en utjämning i frågan om provinsialläkarnes arvoden till förmån för de mindre bemedlade givetvis är önskelig, samt kommittén själv påpekat, att vissa kommuner redan nu främja utjämningen genom bidrag till gäldande av läkarnes resekostnader, borde, enligt min mening, kommittén hava undersökt, huruvida icke utväg finnes att förmå kommunerna att mera allmänt åtaga sig någon del av läkararvodet för sina mindre bemedlade medlemmar. Därvid borde statsunderstöd givas åt fattiga kommuner med gles befolkning och tyngande skatter.

I ärendets nuvarande skick synes kommitténs förslag icke böra föranleda till någon åtgärd.»

*Yttranden
över kommit-
téns förslag.*

Till följd av remiss har medicinalstyrelsen den 8 februari 1918 avgivit utlåtande över kommitténs betänkande samt därvid överlämnat från förste provinsialläkarne och Kungl. Maj:ts befallningshavande i rikets samtliga län infordrade yttranden. De hörda myndigheterna hava i allmänhet biträtt kommitténs förslag i förevarande del. Åtskilliga erinringar hava dock framställts, och må ur de inkomna yttrandena här återgivas följande.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Stockholms län anser sig icke kunna tillstyrka kommitténs förslag.

I riksdagens skrivelse i ämnet hade uttalats, att riksdagen ansåge den utväg att lösa förevarande fråga vara fördelaktigast och närmast ledande till målet, som ginge ut på att ett visst lägre arvode fastställdes lika för alla distrikt och att särskilt arvode därutöver för långväga besök samt skjutsersättningar ersattes av statsmedel. Kommitténs förslag i detta hänseende ginge icke tillnärmelsevis så långt som riksdagen ifrågasatt.

För ett sjukbesök hos en mindre bemedlad person på en och en halv mils avstånd skulle enligt kommittéförslagets allmänna bestämmelser betalas arvode med 9 kronor samt skjutsersättning med 5 kronor 40 öre — räknat enligt maxilegan för Stockholms län — eller tillsammans 14 kronor 40 öre. Av detta belopp skulle enligt utjämningsförslaget den mindre bemedlade själv erlagga 7 kronor + 40 öre + 5 kronor 40 öre eller tillsammans 12 kronor 80 öre och således vinna en besparing av endast 1 krona 70 öre, eller omkring 11,8 procent av hela beloppet.

För ett sjukbesök hos en mindre bemedlad person på tre mils avstånd ställde sig siffrorna på följande sätt. Enligt de föreslagna allmänna reglerna skulle betalas i arvode 13 kronor och i skjutsersättning 10 kronor 80 öre, tillsammans 23 kronor 80 öre. Härav skulle enligt utjämningsförslaget den mindre bemedlade själv erlagga 7 kronor + 1 krona 20 öre + 10 kronor 80 öre eller tillsammans 19 kronor och således bespara 4 kronor 80 öre, eller omkring 20 procent av hela beloppet. Det syntes vara obestriddigt att, om utjämnningen skulle medföra den avsedda effekten att möjliggöra sjukvård genom läkarens besök hos mera avlägset boende mindre bemedlade sjuka, vilkas sjukvård icke bekostades av kommunen, en betydligt större andel av ersättningsbeloppet måste avlyftas från den sjuke. Kungl. Maj:ts befallningshavande ansåge för sin del, att det enda möjliga vore, att den sjukens hela kostnad bestämdes till 3 kronor, motsvarande den föreslagna ersättningen för ett besök inom 2 kilometer. Möjligen kunde för att motverka mindre nödvändiga sjukbud beloppet höjas till 7 kronor, motsvarande själva arvodet vid ett besök på en mils avstånd. Upprättandet av de räkningar å skjutsersättning m. m., som skulle ifrågakomma, torde icke bliva alltför betungande för läkaren.

Huru än utjämningsfrågan ordnades, vore av mycket stor betydelse, att uttryckligen förklarades, att vad som i utjämningsyfte utbetalades av kommunala medel icke finge räknas såsom fattigvård och således icke heller medföra fattigvårdens rättsverkningar.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Uppsala län ställer sig tvekande gent emot kommitténs förslag, att bidrag för gäldande av skjutsersättning eller annan reseersättning ej bör ifrågakomma vid sjukbesök på längre avstånd. Dessa kostnader kunde, på sätt kommitterade jämväl anför, stiga till avsevärda belopp. De av kommitterade anförda skälen emot bidrag i detta fall finner Kungl. Maj:ts befallningshavande ej biudande.

Förste provinsialläkaren i länet anmärker, att den lättnad, som enligt förslaget skulle komma mindre bemedlade till godo, delvis bleve beroende på kommunernas benägenhet att bidraga till läkarens arvoden, då kommunerna icke kunde åläggas en dylik utgift.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Östergötlands län finner ett inskridande från det allmännas sida för beredande av lättnad i sjukvårdskostnaderna på Bihang till riksdagens protokoll 1918. 1 saul. 276 häft. (Nr 311—313.) 10

landsbygden vara synnerligen önskvärt. Emellertid torde det bliva förenat med svårigheter att finna en anordning, varigenom frågan kunde vinna en praktisk lösning. För egen del kunde Kungl. Maj:ts befallningshavande icke finna annat än att ett ej obetydligt arbete genom föreskriften i punkt 3 i förevarande förslag, särskilt i större kommuner, pålagts kommunalnämnderna, vilka redan vore överhopade med en mångfald av bestyr. Ansåges det emellertid, att kommunalnämnden skulle upprätta det ifrågasatta förslaget å dem, som skulle vara berättigade till bidrag, kunde den förenkling ske, att i stället för utsändande till vederbörande av bevis därom, läkaren erhöle en förteckning å de bidragsberättigade. En ytterligare förenkling vore, om förteckningen endast upptog sådana, vilka icke påförts något utskyldsbelopp. Övriga, som önskade komma i åtnjutande av i förslaget omnämnd lindring i sjukvårdskostnaden, borde genom vederbörlig debetsedel kunna styrka sin behörighet härtill. Uti en av föreliggande förslags detaljbestämmelser torde ett förtydligande böra äga rum, i det uttrycket »familjemedlemmar» syntes vara alltför allmänt hållet, för att icke missbruk lätt skulle kunna uppstå.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Jönköpings län, som i likhet med kommittén anser en utjämning av sjukvårdskostnaderna på landsbygden synnerligen önskvärd, finner emellertid kommitténs utredning i denna del sakna den fullständighet och allsidighet, som erfordrades för ett rätt bedömande av ifrågasatt fråga.

Förste provinsialläkaren i länet finner de föreslagna bestämmelserna för utbekommande av ifrågasatt bidrag allt för obestämda. Med den föreslagna inkomstgränsen, 1,000 kronor, för den, som åtnjote inkomst enbart från fast egendom, skulle de allra flesta jordbrukare komma under denna gräns. Då tillämpningen av bestämmelserna för det ifrågasatta anslaget tveksamt komme att vålla stora praktiska svårigheter, ifrågasattes, om ej den kontanta lönen för provinsialläkarna borde höjas och arvudet för längre resor i stället avkortas efter något zontariffsystem.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Gottlands län ifrågasätter lämpligheten därav, att kommunen för visst fall skall jämte staten och den betalningsskyldige deltaga i gäldandet av läkararvodet. Enligt Kungl. Maj:ts befallningshavandes mening borde kommunen, i enlighet med vad hittills varit gällande, fortfarande vara befriad från varje bekostande av läkarvård, som icke vore att hänföra till fattigvård.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Älvsborgs län anmärker i likhet med förste provinsialläkaren i länet, att den i mom. 7 föreslagna bestämmelsen om att, för utfående av den del av arvudet, som skulle gäldas av stat och kommun, läkaren skulle insända räkning kvartalsvis, kunde föranleda att läkare, särskilt i vidsträckt distrikt, tvingades till avsevärda förskotteringar.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Örebro län finner lämpligt, att kommunerna kunde erhålla bidrag från det ifrågasatta anslaget jämväl till kostnaden för resor, som läkare företoge för att å avlägsnare orter hålla mottagningar å bestämda, förut kungjorda dagar.

Förste provinsialläkaren i Kopparbergs län, med vilken *Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet* instämmer, framhåller, att anledningen till de höga kostnaderna för läkarvården för avlägset boende till huvudsaklig del vore att söka i de höga skjutskostnaderna. Enligt förslaget skulle emellertid sistnämnda kostnader fortfarande åvila patienten. Det vore önskligt, om hjälpen för de verkligt behövande kunde göras mera effektiv. *Förste provinsialläkaren* föreslår, att staten för mindre bemedlade, avlägset boende, övertager, i stället för två femtedelar, hela den del av arvodet för läkarbesöket, som överstiger arvodet för en mil. Vid sådant förhållande kunde antagas, att kommunerna vid behov skulle låta sig angeläget vara att på frivillighetens väg bidra med erforderlig hjälp till övriga kostnader, skjutsar och dylikt.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Jämtlands län finner sig icke kunna tillstyrka den ordning för frågans lösning, som av kommittén föreslagits. Särskilt olämplig syntes bestämmelsen om de årliga av kommunalnämnden upprättade förslagen å personer, som skulle vara berättigade till bidrag för av dem påkallade sjukvårdsresor. Oegentligt syntes ock, att dylikt bidrag ej skulle få beräknas å resekostnader, vilken i avlägset belägna trakter ofta nog vore den drygaste kostnaden. Överhuvudtaget syntes den föreslagna anordningen opraktisk och ägnad att medföra jämförelsevis stort besvär för läkarne och myndigheterna. *Kungl. Maj:ts befallningshavande* ville för sin del ansluta sig till häradshövdingen *Rogbergs reservation*.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Västerbottens län finner det föreliggande förslaget knappast vara av beskaffenhet att i befintligt skick kunna godkännas samt förordar ytterligare utredning i ämnet.

Förste provinsialläkaren i länet, som i övrigt förordar förslaget, anser, att bidrag för sjukresor icke bör utgå med mindre resans längd överstiger ett skjuthåll eller 2 mil.

Medicinalstyrelsen anför i sitt förenämnda utlåtande följande:

Medicinalstyrelsen.

»Kommittén har sökt att genom förslaget statsbidrag vinna en utjämning av sjukvårdskostnaderna å landsbygden. Genom den föreslagna taxehöjningen bliva dessa kostnader större. Motionären i ämnet vid 1916 års riksdag hade angivit kostnaden för ett sjukbesök 4 mil från läkarbostaden, inbegripet skjutsersättning, enligt nu gällande taxa till nära 40 kronor. Med de föreslagna taxebestämmelserna uppgår motsvarande kostnad till något över 50 kronor, därav 23 kronor i arvode åt läkaren. Det synes medicinalstyrelsen synnerligen önskvärt, att en utjämning här kommer till stånd. Något bidrag till skjutsersättning eller annan reseersättning har av kommittén icke ifrågasatts. Sådant bidrag skulle nämligen förutsätta upprättande av reseräkningar och en noggrann granskning av dessa, som kunde föranleda mycket arbete och besvär. Kommitténs förslag, som sålunda är mindre långt gående än riksdagen synes hava avsett, har dock det goda med sig, att den fattiges börda något lindras. Kommittén medgiver själv, att dess förslag ej är att anse såsom en definitiv lösning av frågan. Någon allsidig utredning, såsom riksdagen begärt, har kommittén ej kunnat åstadkomma, då härför erforderligt statistiskt material ej finnes tillgängligt. Medicinalstyrelsen vill härvid tillägga, att sådant material torde bliva synnerligen svårt om ej

omöjligt att erhålla. De skäl, som av kommittén anförts mot statsbidragets beräknande jämväl å resekostnaden, synes styrelsen vid ärendets outredda läge tungt vägande. Redan nu har för övrigt på många håll hänt, att kommunerna själva tagit saken om hand och trätt hjälpsamt emellan, då resekostnaderna stigit till allt för höga belopp eller träffat ekonomiskt mindre välsituerade personer. Ett tilläpande av kommittéförslaget skulle skänka en god erfarenhet för en framtida utsträckning av rätten till statsbidrag. Styrelsen anser därför kommitténs förslag — dock i en detalj något modifierat på sätt nedan skall angivas — böra läggas till grund för ett prov. Som förslaget icke har någon större erfarenhet att stöda sig på, är det även svårt att fixera någon viss summa för statsbidraget. Erhåller anslaget förslagsanslags natur, kan det nu angivna beloppet, 100,000 kronor, vid behov överskridas och bör då ett följande år lämpligen höjas i den mån dess anlitanter giver sådant vid handen.

Mot anordningarna för statsbidragets utgående hava från de hörda myndigheterna anmärkningar framställt. Särskilt hava vissa Kungl. Maj:ts befallningshavande ställt sig tveksamma emot den föreslagna medverkan av kommunalnämnderna. Medicinalstyrelsen har icke kunnat undgå att dela dessa farhågor. Kommunalnämnderna böra naturligen i någon mån medverka, men lämpligast vore utan tvivel, om de kunde fritagas så vitt möjligt från det direkta utanordnandet till läkarna av arvodesbidragen. Styrelsen vill för sin del föreslå, att detta utanordnande överflyttas å landskontoret, där sakkunniga arbetskrafter stå till buds. Kungl. Maj:ts befallningshavande skulle i sin tur hos kommunalnämnden uttaga det belopp, som belöper å kommunens andel i sjukvårdskostnaderna.»

Departements-
chefen.

Såsom av riksdagen framhållits, medför tillkallandet av läkare till platser, belägna på längre avstånd från läkarstationerna, enligt gällande läkartaxa betydande kostnader. Genom det av mig förut denna dag förordade och av Kungl. Maj:t biträdda förslaget om ändringar av taxan komma kostnaderna för läkarbesöken att än ytterligare stegas. Redan vid föredragning av nämnda förslag framhöll jag emellertid, att berörda förhållande icke finge inverka till ökande av de olägenheter, som redan nu i hög grad förefinnas beträffande läkarvården för den mindre bemedlade befolkningen i mera avlägset belägna trakter och att därför en höjning av läkartaxan såsom ett nödvändigt supplement krävde, att genom statens medverkan kostnaderna för läkarvården för de svagast ekonomiskt situerade å landsbygden bleve lindrade.

Därest förslaget om ökning av provinsialläkardistriktens antal vinner riksdagens bifall, komma kostnaderna för allmänheten av läkarvården att i någon mån minskas, så till vida som genom inrättandet av nya distrikt avstånden till läkarstationerna i många fall komma att bli mindre. För en stor del av befolkningen inom de särskilda distrikten bli dock avstånden fortfarande betydande.

Det förslag, som kommittén framlagt i syfte att lindra sjukvårdskostnaderna för den mindre bemedlade befolkningen å landsbygden, är

icke grundat på en så ingående utredning, att detsamma kan göra anspråk på att slutgiltigt lösa föreliggande fråga.

Att märka är dock därvid, att, såsom medicinalstyrelsen framhållit, det torde vara särdeles svårt, om ens möjligt, att anskaffa sådant statistiskt material, som kan vara av betydelse för frågans slutgiltiga bedömning. Erfarenheten allena kan giva erforderligt stöd för de lämpligaste anordningarna. De åtgärder, som nu kunna komma att beslutas, få därför karaktären av ett försök. Detta lär dock i och för sig icke behöva verka avskräckande. Skulle det nämligen visa sig, att den valda vägen icke är den bästa, torde erforderliga jämkningar efter omständigheterna kunna vidtagas i de tilltänkta bestämmelserna.

Kommitténs förslag innebär, att personer med viss mindre inkomst skola vid sjukbesök på längre avstånd än en mil från läkarstationen äga åtnjuta bidrag till bestridande av det läkaren tillkommande arvodet, i den mån detta överstiger 7 kronor eller det lägsta arvode, som föreslagits skola utgå för besök på en mils avstånd. Av det överskjutande beloppet skulle $\frac{2}{5}$ gäldas av statsverket och $\frac{2}{5}$ av vederbörande kommun — återstående $\frac{1}{5}$ skulle betalas av patienten själv. Däremot har kommittén icke ansett sig kunna föreslå bidrag till resekostnaderna.

Förslaget förutsätter, att vederbörande kommuner vilja åtaga sig bidragsskyldighet i förevarande hänseende. Häremot hava åtskilliga invändningar framställts, vilka jag dock icke finner allt för tungt vägande. Redan nu hava åtskilliga kommuner visat sig behjärta föreliggande syfte, och torde det finnas förhoppning om, att kommunerna i allmänhet för läkarfrågans rationella ordnande skola visa sig villiga att bära den utgift, som förslagets genomförande skulle medföra. Med hänsyn till kommunalnämndernas personalkänedom torde också villkoret om kommunernas medverkan innebära en viss säkerhet för, att den ifrågasatta lindringen icke kommer andra tillgodo än sådana, som äro därav i behov.

Enligt § 4 i förslaget till ny taxa skall vid sjukbesök, då väglängden till den sjuke från läkarens bostad eller annat ställe inom distriktet, därifrån resan anträdes, överstiger 2 kilometer, arvodet utgå, för besök på avstånd ej överstigande en halv mil, med 5—7 kronor samt, för besök på längre avstånd, med ytterligare 2 kronor för varje överskjutande börjad halvmil intill 4 mil och därefter med 2 kronor för varje överskjutande börjad mil av väglängden till den sjuke, utan rätt för läkaren till särskilt arvode för återfärden.

I flertalet fall, då den av kommittén ifrågasatta lindringen skulle kunna äga rum, torde avstånden vid sjukbesöken ligga mellan 1 och 2

mil, och uppgår läkararvodet vid besök på detta avstånd enligt nyssnämnda bestämmelser — därest man räknar med det lägsta arvodet, vilket i föreliggande fall alltid lär komma att utgå — till mellan 9 och 11 kronor. Det härav till fördelning mellan stat, kommun och patienten själv föreslagna arvodesbeloppet skulle utgöra 2—4 kronor. Lindringen för patienten skulle sålunda i de flesta fall komma att bli allenast 1 krona 60 öre—3 kronor 20 öre. Vid sjukbesök på avstånd över 2 och intill 3 mil, där arvodet ligger mellan 13 och 15 kronor, skulle bidraget komma att uppgå till 4 kronor 80 öre—6 kronor 40 öre. Något annorlunda ställa sig arvodesbeloppen, därest arvodet skall beräknas efter använd tid. Emellertid är den ojämförligt största kostnaden vid de längre sjukresorna betingad av den allt efter avståndet stegrade skjutsersättningen. Den av kommittén föreslagna lindringen i sjukvårdskostnaderna synes mig därför allt för obetydlig och torde knappast motsvara syftet med riksdagens framställning i ämnet. Skall någon verklig fördel med de ifrågasatta åtgärderna vinnas, synes nödvändigt att bidrag får tillgodonjutas jämväl för bestridande av resekostnaderna. Visserligen försorkas härigenom åtskilligt besvär för läkarna med verifiering av skjutsersättning och dylikt, men dessa svårigheter torde dock icke böra tillerkännas avgörande betydelse.

För bidragets åtnjutande torde den av kommittén föreslagna grunden kunna tillämpas sålunda, att bidrag för läkarbesök vid ett avstånd, överstigande en mil från läkarstationen, utgår för den del av kostnaden, däri även reseersättning inbegripen, som överstiger 7 kronor.

Beträffande fördelningen av bidragsbeloppet mellan stat och kommun har jag intet att erinra mot kommitténs förslag.

Den av kommittén föreslagna gränsen för rätt till nu ifrågasatt lindring torde kunna i någon mån höjas. För min del vill jag förorda, att dylik rätt medgives dem, för vilka det beräknade beloppet, efter vilket skatt utgår enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, ej överstiger 2,000 kronor. Åtnjutes inkomsten enbart av fast egendom, torde dock gränsen böra bibehållas vid det av kommittén föreslagna beloppet, 1,000 kronor. Nu nämnda personer böra jämväl åtnjuta ifrågasatt bidrag för sjukbesök, som avse deras tjänare eller medlemmar av deras hushåll, dock naturligen under förutsättning, att den sjuke icke själv har större inkomst än nyss nämnts.

Anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål undandrager sig för närvarande ett säkrare bedömande. Nämnda behov är bland annat beroende på, i vilken utsträckning kommunerna vilja åtaga sig förpliktelse i förevarande hänseende. De av mig nu förordade ändringarna i kom-

mitténs förslag medföra dock en betydande kostnadsökning i jämförelse med nämnda förslag.

I innevarande års statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på proposition angående reglering av löneförhållandena för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. m., beräkna bland annat dels en höjning av det ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare med 329,300 kronor, dels till provisorisk förbättring av vissa provinsialläkares avlöningsförmåner på extra stat för år 1919 ett förslagsanslag, högst 6,600 kronor, dels ock för ordnande av bostadsförhållandena för vissa provinsialläkare ett extra anslag å 55,000 kronor. Med bifall till av mig förut denna dag gjord hemställan har Kungl. Maj:t beslutat föreslå riksdagen att höja nyssnämnda ordinarie anslag med allenast 128,000 kronor samt att till provisorisk förbättring av vissa provinsialläkares avlöningsförmåner anvisa ett extra anslag å 31,700 kronor. Däremot har förslag till åtgärder ifråga om ordnande av provinsialläkarnas bostadsfråga icke nu ansetts böra föreläggas riksdagen. Härigenom har, i förhållande till vad i statsverkspropositionen beräknats, uppkommit en besparing å omkring 230,000 kronor. För undvikande av rubbning i utgiftsberäkningen synes lämpligt, att anslaget för utjämning av sjukvårdskostnaderna å landsbygden, vilket anslag givetvis bör erhålla förslagsanslags natur, bestämmas till sistnämnda belopp.

I fråga om förslaget i övrigt har jag icke funnit anledning till annat än några smärre erinringar. Sålunda synes uttryckligen böra stadgas, att de kommunala bidragen för ifrågavarande ändamål skola angivas icke vara fattigvårdsunderstöd. Det lär vidare ej vara nödvändigt, att samtliga personer, som äro berättigade till bidrag, av kommunalnämnden meddelas bevis härom, utan synes tillfyllest och mest ändamålsenligt, att den upprättade förteckningen över sådana personer tillställas vederbörande läkare. Förteckningen i fråga bör givetvis ej hava preklusiv verkan, utan torde t. ex. nyinflyttad person, som ej må hava upptagits i förteckningen, böra vara oförhindrad styrka, att han är berättigad till bidrag. Med hänsyn till de tidsödande granskningar av reseräkningar, som komme att föranledas av mitt förslag, synes bestyret med bidragens utbetalande böra uppdragas åt länsstyrelserna. För att läkaren ej skall behöva göra mera avsevärda förskotteringar, lär fordran å räkningars insändande *kvartalsvis* böra uppgivas.

De huvudsakliga villkor och grunder, som enligt mitt förslag skulle gälla för tillgodonjutande av bidrag från ifrågasatta anslag, torde kunna sammanfattas på följande sätt:

1:o) Statsbidrag utgår enligt nedan angivna grunder till bestri-
dande av kostnader för sjukbesök, som av provinsial- eller extra pro-
vinsialläkare företagas på avstånd, överstigande en mil från läkar-
stationen.

2:o) Bidraget utgår med två femtedelar av den del av kostnaden
för sjukbesöket, reseersättningen däri inbegripen, som överstiger sju
kronor, under villkor, att vederbörande kommun ikläder sig ansvarig-
heten för likaledes två femtedelar av nämnda del av kostnaden; sko-
lande kommunens bidrag angivas icke vara fattigvårdsunderstöd.

3:o) Berättigade till bidrag äro personer, för vilka det beräk-
nade beloppet, efter vilket skatt utgår enligt förordningen om in-
komst- och förmögenhetsskatt, ej överstiger 2,000 kronor eller, om in-
komsten åtnjutes enbart av fast egendom, 1,000 kronor, och äga sådana
personer jämväl åtnjuta bidrag för sjukbesök, som avse hos dem an-
ställda tjänare eller medlemmar av deras hushåll, vilka icke själva hava
större inkomst än nyss nämnts.

Personer, för vilka kommunen åtagit sig att betala läkarvård, äro
ej berättigade till ifrågavarande bidrag.

4:o) Kommunalnämnden upprättar före utgången av december
månad varje år förteckning för nästkommande år över de personer,
som äro berättigade till bidrag, samt tillställer vederbörande läkare
nämnda förteckning.

5:o) För utfående av den del av kostnaden för sjukbesöket,
som gäldas av stat och kommun, insänder läkaren räkning, upp-
tagande patienternas namn samt platser och dagar för besöken, även-
som uppgift å resekostnaden, till Kungl. Maj:ts befallningshavande i
länet, som snarast möjligt likviderar densamma. Kungl. Maj:ts befall-
ningshavande åligger att därefter hos vederbörande kommun uttaga den
del av kostnaden, som belöper på kommunen.

De smärre jämkningar i de sålunda föreslagna bestämmelserna, som
befinnas erforderliga, torde kunna vidtagas av Kungl. Maj:t.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t
måtte föreslå riksdagen

att till bidrag för lindring i mindre bemedlade
patienters å landsbygden sjukvårdskostnader å extra
stat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag av 230,000
kronor, att användas i huvudsaklig överensstämmelse
med av mig förordade grunder.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Conr. Falkenberg.
